

Sygn. akt III Ca 1513/20

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia Sądu Okręgowego Leszek Dąbek

Protokolant Monika Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 25 października 2022 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z wniosku Z. S. (1)

z udziałem A. U., B. U., K. U. i H. U. (1)

o zniesienie współwłasności, o podział majątku wspólnego i o dział spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Zabrzu

z dnia 26 października 2020 r., sygn. akt VIII Ns 371/19

postanawia:

1. sprostować postanowienie Sądu Rejonowego w Zabrzu z dnia 29 lipca 2020r. w ten sposób, że jest to postanowienie wstępne;

2. zmienić zaskarżone postanowienie:

a) **w punkcie 1 o tyle, że zasądzić od wnioskodawcy Z. S. (1) na rzecz uczestniczki postępowania H. U. (1) kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) tytułem spłaty udziału w nieruchomości stanowiącej odrębną własność lokalu położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Zabrzu prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) wraz z udziałem wynoszącym (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali objętej księgą wieczystą nr (...), płatną jednorazowo w terminie do dnia 31 grudnia 2022r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia płatności należności;**

b) **w punkcie 2 o tyle, że zasądzić od wnioskodawcy Z. S. (1) na rzecz uczestniczka postępowania A. U. kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) tytułem spłaty udziału w nieruchomości stanowiącej odrębną własność lokalu położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Zabrzu prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) wraz z udziałem wynoszącym (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali objętej księgą wieczystą nr (...), płatną jednorazowo w terminie do dnia 31 grudnia 2022r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia płatności należności;**

c) w punkcie 5 o tyle, że oddalić wnioski wnioskodawcy i uczestników postępowania o zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania;

3. oddalić apelację w pozostałej części;

4. oddalić wnioski wnioskodawcy i uczestników postępowania o zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;

5. nakazać pobrać od wnioskodawcy Z. S. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 726,85 zł (siedemset dwadzieścia sześć złotych i osiemdziesiąt pięć groszy) z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych w postępowaniu odwoławczym;

6. nakazać pobrać od uczestniczki postępowania H. U. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach z zasądzonej na jej rzecz spłaty kwotę 726,85 zł (siedemset dwadzieścia sześć złotych i osiemdziesiąt pięć groszy) z tytułu z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych w postępowaniu odwoławczym;

7. nakazać pobrać od uczestniczka postępowania A. U. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach z zasądzonej na jego rzecz spłaty kwotę 726,85 zł (siedemset dwadzieścia sześć złotych i osiemdziesiąt pięć groszy) z tytułu z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych w postępowaniu odwoławczym

8. odstąpić od obciążania uczestników postępowania B. U. i K. U. kosztami sądowymi w postępowaniu odwoławczym.

SSO Leszek Dąbek

Sygn. akt III Ca 1513/20

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zabrze w prawomocnym postanowieniu wstępnym (wadliwie nazwanym częściowym) z dnia 29 07 2020r. ustalił, że w skład majątku wspólnego H. U. (2) oraz L. S. wchodzi własność nieruchomości lokalowe opisanej w sentencji, a w skład spadku po H. U. (2) udział w 14 części w tym prawie, po czym dokonał podziału tego majątku i spadku oraz zniesienia współwłasności tej nieruchomości, w ten sposób, że prawo własności wraz z przynależnym mu udziałem w prawie użytkowania wieczystego przyznał w całości wnioskodawcy Z. S. (1).

W postanowieniu końcowym z dnia 26 10 2020r. Sąd Rejonowy w Zabrze zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestników postępowania: H. U. (3)- skiej i A. U. spłaty w kwotach po 24.733,33zł, płatne jednorazowo w terminie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia temu terminowi. Oddalił wnioski: wnioskodawcy o rozliczenie nakładów poczynionych przez A. S. na lokal mieszkalny zaliczony w poczet dorobku i spadku oraz uczestnika postępowania A. U. „o zapłatę za bezumowne korzystanie z 1/6 części udziału przysługującego A. U. z lokalu mieszkalnego położonego w Zabrze przy ul (...) Orzekł o kosztach postępowania i nieuiszczonych kosztach sądowych.

W ustalonym stanie faktycznym przywołał regulacje : art. 686 k.p.c., art. 688 k.p.c. art. 689 k.p.c. art. 618 § 2 i 3 k.p.c. oraz art. 212 § 1 zd. 1 i 3 k.c. Wyjaśnił, że za podstawę rozliczeń z tytułu należnych uczestnikom postępowania spłat przyjął wartość nieruchomości według jej stanu na dzień otwarcia spadku (27 01 1987r.) i według cen bieżących w kwocie 148.400zł. Wziął pod uwagę, że uczestnikom postępowania H. U. (4) i A. U. „przysługiwały udziały wynoszące po 1/6 w prawie własności" i wyliczył, że należne im spłaty odpowiadają kwoto podanym w sentencji. Następnie odwołał się do poglądu prawnego wyrażonego przez Sąd N.wyższy w uchwale z dnia 19 10 2012r. (w sprawie o sygn.. akt V CSK 526/11) i uznał, że skoro A. S. wraz z L. S. korzystali z lokalu z wyłączeniem pozostałych współwłaścicieli, to „nie można żądać zwrotu wartości nakładów dokonanych przez A. S., poczynionych w trakcie trwania wspólności

majątkowej małżeńskiej z L. S. oraz późniejszych Wskazał, że uczestnik postępowania A. U. „z własnej woli opuścił lokal” i przez wiele lat nie interesował się lokalem oraz nie partycypował w kosztach jego utrzymania.

Ponadto nie wytaczał żadnych spraw o dopuszczenie go do współposiadania lokalu, czy też o jego podział do użytkowania, co „należy traktować jako dorozumiane wyrażenie zgody na taki sposób korzystania z lokalu” i z tych względów uznał za nieuzasadniony wniosek uczestnika postępowania A. U. o zasądzenie „wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez A. S. i jego następcę prawnego z 1/6 części udziału przysługującego mu w lokalu”. Przywołał regulację art. 1037 § 2 k.c. i art. 73 § 2 k.c. Stwierdził, że z uwagi na niedochowanie formy aktu notarialnego dokonany przez zainteresowanych pozasądowy dział spadku był nieważny, wobec czego nieważna była także zapłata przez uczestniczkę postępowania L. U. uczestnikowi postępowania R. U. kwoty 12.221 zł.

Ocecił, że w świetle przywołanych na wstępie regulacji prawnych roszczenie wnioskodawcy jej zapłatę nie należy do roszczeń rozpoznawanych w ramach niniejszej sprawy.

O kosztach postępowania orzekł stosując regulację art. 520 § 1 k.p.c. a o nieuiszczonych kosztach sądowy w oparciu o regulację art. 113 u.k.s.c. w związku z art. 83 ust. 2 u.k.s.c. Równocześnie odstąpił od obciążania kosztami sądowymi uczestników postępowania B. U. K. U., gdyż nie otrzymali oni żadnego przysporzenia i ostatecznie swoje udziały przekazali matce H. U. (1).

Orzeczenie końcowe zaskarżył wnioskodawca Z. S. (1) w części orzekającej: o zasądzeniu od niego na rzecz uczestników postępowania H. U. (3)skiej i A. U. spłat oraz o oddaleniu jego wniosku o rozliczenie nakładów poczynionych w spornym lokalu przez A. S..

Wnosił o zmianę zaskarżonych orzeczeń poprzez oddalenie wniosków uczestników postępowania o zasądzenie na ich rzecz spłat oraz poprzez rozliczenie nakładów oraz wydatków i ciężarów poniesionych przez A. S. związanych z utrzymaniem nieruchomości w kwocie nie mniejszej niż 49.466,66zł.

Zarzucał, że istnieje sprzeczność pomiędzy istotnymi ustaleniami faktycznymi Sądu a treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegająca na ustaleniu niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy, iż pomiędzy współwłaścicielami nieruchomości objętej wnioskiem doszło do zawarcia w sposób dorozumiany umowy o podział rzeczy quoad usum, w sytuacji, gdy fakt ten nie wynika z przeprowadzonych w sprawie dowodów, a zwłaszcza jaka miała być treść owego porozumienia.

Ponadto zarzucał, że przy ferowaniu postanowienia naruszono prawo procesowe i materialne, regulacje :

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego w postaci pisemnego oświadczenia z dnia 6 02 2004r. (k. 9 akt), z którego należało wyciągnąć wniosek, iż roszczenie z tytułu spłaty udziału odziedziczonego przez uczestników postępowania zostało zaspokojone w zakresie kwoty 36.334,69zł,
- art. 207 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nierozliczenie w ramach niniejszego postępowania nakładów poczynionych przez A. S. oraz wydatków i

ciężarów związanych z utrzymaniem lokalu, w sytuacji gdy pomiędzy współwłaścicielami nieruchomości objętej wnioskiem nie zostało zawarte porozumienie odnośnie innego sposobu rozliczenia nakładów, o czym świadczy fakt, że w lokalu okresowo zamieszkiwał również R. U., zaś A. U. nie powołał się w swoich twierdzeniach na choćby dorozumiany sposób porozumienia w zakresie sposobu korzystania z rzeczy wspólnej,

- art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestników postępowania spłaty ich udziałów w nieruchomości lokalowej w sytuacji, wysuwane przez uczestników żądanie zasądzenia spłat na ich rzecz stanowiły nadużycie prawa podmiotowego było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, takimi jak zasady uczciwego postępowania, sprawiedliwości i dotrzymywania zawartych umów.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje :

Sąd pierwszej instancji trafnie zakwalifikował wniosek, a następnie po rozpoznaniu sprawy skonstruował prawidłową podstawę faktyczną orzeczenia.

Poczynione przez niego ustalenia faktyczne w istocie nie były kwestionowane przez uczestników postępowania (poniżej) i mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, którego ocena jakkolwiek lakoniczna jest logiczna, mieści się w granicach swobodnej oceny i Sąd odwoławczy ją podziela.

Skarżący w ramach zawartych apelacji zarzutów dotyczących podstawy faktycznej orzeczenia w istocie odwołuje się do niej tylko werbalnie.

W ich ramach kwestionuje on bowiem dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę prawną poczynionych ustaleń faktycznych, stąd też zarzuty te nie mają wpływu na powyższą ocenę.

Z powodu znaczącego upływu czasu od wydania zaskarżonego postanowienia są one jednak nieaktualne w odniesieniu do ustalonej wartości zaliczonego w skład dorobku prawa własności nieruchomości lokalowej.

Z tej przyczyny ustalenia te zmieniono, ustalając w oparciu o informacje zawarte w niekwestionowanej przez uczestników postępowania prawidłowo sporządzonej przez biegłego K. K. opinii uzupełniającej z dnia 7 07 2022r., że zgodnie ze stanem na dzień śmierci A. S. (27 01 1987r.) prawo to posiada obecnie wartość 180.000zł (k. 864-883 akt).

Z tych też względów Sąd odwoławczy z powyższą modyfikacją przyjął za własne ustalenia faktyczne Sadu pierwszej instancji.

Z uwagi na uprawomocnienie się postanowienia wstępnego oraz zakres zaskarżenia apelacji skarżącego (powyżej) kognicja Sądu odwoławczego w niniejszej sprawie apelacyjnej ogranicza się do oceny prawidłowości zaskarżonych orzeczeń o zasądzonych od niego na rzecz uczestników postępowania spłaty oraz oddaleniu jego wniosku o rozliczenie nakładów poniesionych przez spadkodawcę na przedmiotowy lokal.

W tym zakresie dokonana przez Sąd Rejonowy ocena prawną ustalonego stanu faktycznego w swym zasadniczym zarysie jest prawidłowa.

Ma ona oparcie w prawidłowo zastosowanych przepisach prawa wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i Sąd odwoławczy z podanymi poniżej modyfikacjami w tej części ocenę prawną Sądu pierwszej instancji podziela i przyjmuje za własną (art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.; orzeczn. SN z dn. 26 04 1935r. III C 473/34, ZB. Urz. 1935r. nr 12, poz. 496).

Uczestnicy postępowania H. U. (1) i A. U. w następstwie dziedziczenia udziałów majątków wspólnych nabyli w udziały po 1/6 części we współwłasności przedmiotowego prawa do lokalu wraz ze związanym z nim udziałem w prawie wieczystego użytkowania.

Prawo to w następstwie dokonanej przez Sąd Rejonowy w prawomocnym postanowieniu wstępnym z dnia 29 07 2020r. (wadliwie nazwanym częściowym) zniesienia współwłasności, podziału majątku wspólnego i działu spadku przypadło w całości wnioskodawcy Z. S. (2), stąd też - jak słusznie uznał Sąd Rejonowy, a co nie jest kwestionowane w apelacji - uczestnikom postępowania należą się od niego spłaty w wysokości wartości ich udziału w tym prawie.

Zgodnie ze poczynionymi powyżej zmodyfikowanymi ustaleniami faktycznymi jego wartość zamyka się kwotą 180.000zł, stąd aktualna wartość tych udziałów wynosi po 30.000zł (180.000zł x 1/6 = 30.000zł).

Z oświadczenia złożonego przez L. S. z dnia 6 02 2004r. (k. 9 akt) wynika, że kwota 12.221 zł. została przekazana jej synowi R. U. „ jako spłata należna po ojcu H. U. (2), w 1/6 części mieszkania własnościowego o wym. 67 m², znajdującego się przy ul. (...) w Z.... ” a jej wysokość zdeteterminowały należności związane z : pożyczką (320zł),

instalacją gazową (1.500zł), kupnem kasy fiskalnej (2.500zł), kaucją na mieszkanie (4.852zł) materiałami na remont mieszkania (1.215zł, robocizną (1.500zł) oraz „wersalką” (334zł).

Z treści tego oświadczenia wynika zatem że stanowiła ona zatem sumę spłat za różne należności, które ze swej istoty nie miały wpływu na wysokość należnych uczestnikom spłat i nie podlegały one zarachowaniu na ich poczet.

Niezależnie od tego gdyby nawet przyjąć - za Sądem pierwszej instancji - że ich suma miała stanowić uznaną przez L. S. należną synowi R. U. spłatę lub jej części, to w takiej sytuacji słuszna jest ocena tego Sąd, że z podanych przez niego powodów nastąpiło w wykonaniu nieważnej umowy o dział spadku.

Z tej przyczyny należy je traktować jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., co w świetle zawartej w nim regulacji prawnej może rodzić roszczenie o jego zwrot, z tym jednak, że mogłoby ono zostać uwzględnione przy ustalaniu wysokości kwot należnych uczestnikom postępowania, tylko wówczas, gdyby zostało ono przedstawione im do potrącenia z należnych im spłat, czego jednak nie uczyniono.

Z tych względów przyjął Sąd Rejonowy ostatecznie słusznie przyjął, że uiszczenie rzez L. S. jej synowi R. U. 12.221 zł. nie ma wpływu na ustalenie wysokości należnych uczestnikom spłat i podniesione w tej kwestii przez skarżącego zarzuty są oczywiście nieuzasadnione.

Niezależnie od tego, z podanych powyżej względów zasądzone spłaty są jednak obecnie wadliwe, przez co w tej części apelacja jest uzasadniona, co prowadziło do zmiany zaskarżonego postanowienia.

Przedmiotem wniosku skarżącego dotyczącego rozliczenia nakładów poczynionych przez A. S. na spornej nieruchomości lokalowej są poniesione przez niego koszty związane z jego bieżącym utrzymaniem.

Dotyczą one okresu zamieszkiwania przez niego w tym lokalu, w czasie którego korzystał on z całej jego powierzchni.

Z tej przyczyny - w istocie - celem ich poniesienia nie było zachowanie lokalu w należytym stanie, lecz zabezpieczenie skarżącemu oraz jego domowników mieszkania, przez co był on ich głównym beneficjentem.

Dlatego, że pomimo tego - co słusznie podnosi apelacja - że roszczenia te mają swe prawne odniesienie w regulacji art. 207 k.c., to ich dochodzenie przez skarżącego od uczestników postępowania jest sprzeczne z ich społeczno-gospodarczym przeznaczeniem w rozumieniu art. 5 zd. 1 k.c. i jako takie z mocy regulacji art. 5 zd. 2 k.c. nie korzystają one z ochrony prawnej, wobec czego wniosek o ich rozliczenie podlegał oddaleniu.

Ostatecznie znalazło to prawidłowe odzwierciedlenie w zaskarżonym postanowieniu i tym samym w tej części apelacja jest bezzasadna.

Reasumując z podanych względów zmieniono zaskarżone postanowienie w sposób podany w sentencji, przy zastosowaniu regulacji art. 385 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., a w pozostałym zakresie apelację jako bezzasadną oddalono na mocy regulacji art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Zgodnie z utrwalony w orzecznictwie poglądem prawnym w sprawach o podział majątku wspólnego przy rozliczeniu kosztów postępowania zastosowanie ma regulacja art. 520 § 1 k.p.c. zgodnie z którą „Każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie” („W sprawach tzw. działowych nie zachodzi przewidziana w art. 520 § 2 i 3 sprzeczność interesów tych uczestników, którzy domagają się podziału, niezależnie od tego, jaki sposób podziału postulują i jakie wnioski składają w tym względzie - tak postanowienia SN: z 19.11.2010 r., III CZ 46/10, OSNC 2011/7-8, poz. 88, oraz z 15.12.2011 r., II CZ 120/11, LEX nr 1298073. Powyższego charakteru spraw działowych nie zmienia to, że w ich ramach rozstrzygane są typowo sporne roszczenia, gdyż są to kwestie cząstkowe wobec istoty sprawy, jaką jest zniesienie współwłasności - postanowienie SN z 9.05.2013 r., II CZ 28/13, LEX nr 1353173”).

Czyni to w nioski wnioskodawców uczestników postępowania o zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania odwoławczego bezzasadnymi, co przy zastosowaniu przywołanej regulacji prawnej prowadziło do oddalenia ich wniosków.

O nieuiszczonych kosztach sądowych orzeczono przy zastosowaniu regulacji art. 113 ust. 1 u.o.k.s. i art. 108 zd. 2 k.p.c., w tym odstąpiono od obciążania uczestników postępowania B. U. i K. U. tymi kosztami, z tych samych powodów, które legły u podstaw wydania przez Sąd pierwszej instancji podobnego rozstrzygnięcia.

Oczywistą niedokładność w oznaczeniu rodzaju postanowienia Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 29 07 2020r. sprostowano w oparciu o regulację art. 350 § 1 i 3 k.p.c.

SSO Leszek Dąbek